

ELEKTRİK TESİSLERİNDE TOPRAKLAMA OLGUSUNUN DAVALARA YANSIMASININ 2010-2021 YILLARI ARASINDAKİ YARGITAY KARARLARINDA ARAŞTIRILMASI

Müh. Cem ÖZKAN

EMO Bursa Şube Elektrik Tesis. Topraklamalar

Yönetmeliği Güncelleme Komisyonu

Av. Sibel DURSUN

Avukat Sibel Dursun

Hukuk Bürosu Bursa

Prof. Dr. Hasbi İSMAİLOĞLU

Yalova Üniversitesi Mühendislik Fakültesi

Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Topraklama Popüler Bir Konu

Topraklama, elektrik tesisat mühendisliği alandaki meslek insanları için oldukça popülerdir. Buna rağmen bizde az araştırılan, üzerinde kolayca spekülasyon yapılabilen bir konudur.

Halkın elektrikle ilgili güvenlik algısında da topraklamanın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Medya organlarında, yangınların sebepleriyle ilgili olarak, sıklıkla atıf yapılan elektrik kontağı sorunu, birçok durumda topraklamayla ilişkili olabilmektedir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Araştırmanın Önemi

Uygulamada topraklama tesisatı adına neler yapıldığına dair ve sonuçlarının neler olduğuna dair bilgimiz çok sınırlıdır. Hatta Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği uygulamalarının ilgili meslek alanını, ulusal ekonomiyi, sosyal hayatı nasıl etkilediğini ölçen, ortaya koyan bir yayına rastlanmamıştır.

Elektrik tesislerinde topraklama alanında çalışanlarla yapılacak anketler, gözlemler, medyaya yansıyan ilgili haberler veya yargıtay kararları gibi kaynaklar üzerinde araştırmalar yapılarak çok değerli bulgulara ulaşılabilir. Dolayısıyla bilimsel veri oluşturabilecek bu türden araştırmalara ihtiyaç olduğu açıktır.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Bu Araştırmada Ne Amaçlanmıştır

Bu çalışmada, elektrik tesislerinde yapılan topraklamaların, ülkemizde sosyal hayata etkileri, Yargıtay'ın internet ortamında kamuyla paylaştığı kararlar göz önüne alınarak incelenmiştir.

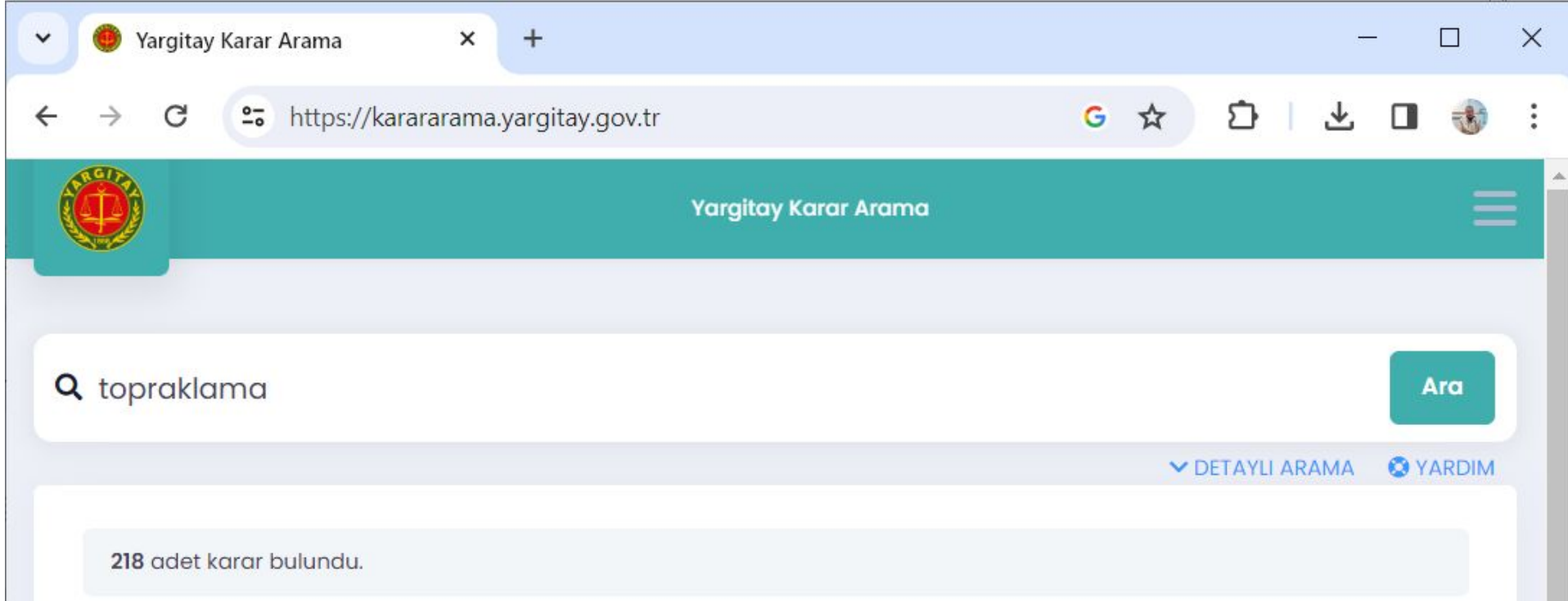
“Yargıtay'a taşınan davalarda, elektrik tesislerinde topraklama olgusu, olayların öykü ve çözümlenmesine hangi bağlamlarda yansımıştır?” araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Burada dava özetlerinden hareketle topraklama olgusunun vatandaşı nasıl etkilediğinin, daha doğrusu hayatın içinde bu olgunun sorunlara nasıl yansıdığıнын bir fotoğrafı çekilmek istenmiştir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Araştırma Yöntemi

Yargıtay'ın internet sitesinin arama sayfasında “topraklama” terimiyle yapılan taramayla araştırma döneminde 186 karara erişilmiştir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Araştırma Yöntem

Her karar tek tek incelenerek, topraklama bağlamı yönünden içerik özünün kaydedildiği bir veri tablosu oluşturulmuştur. Ayrıca davaların nitelikleri ve kararların Yargıtay'ın hangi dairesine ait olduğu da belirlenerek veri tablosuna işlenmiştir.

Bu şekilde birinci tarama sonrasında gerçekleştirilen ikinci taramayla “topraklama” olgusunun dava bağlamındaki yerini en iyi temsil edecek kategoriler tanımlanmıştır. Sonra her davanın özü, içerikleri tek tek analiz edilmiş ve bağlamların hangi kategoriye ait olacağına karar verilmiştir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Bulgular

Tablo 1. Yargıtay Kararlarında (2010-2021 yılları arası) "Topraklama" Olgusunun Dava Bağlamları.

Kategoriler: Davadaki topraklama bağlamı	Dava niteliği	Dava sayısı / frekans	Dava sayısı yüzdeliği
Alan dışı bağlamlar	Tazminat davası	3	2%
Eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri olarak topraklamanın gösterilmesi	Taksirle yaralama, ceza davası	4	2%
Eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri olarak topraklamanın gösterilmesi	Ölümlü kaza, tazminat davası	7	4%
Sözleşme kapsamında eksik işlerden biri olarak topraklamanın gösterilmesi	Ticari tazminat davası	13	7%
Kaçak elektrik kullanımı için topraklama ile harici nötr oluşturma	Ceza davası	16	9%
Eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri olarak topraklamanın gösterilmesi	Maddi hasarlı tazminat davası	19	10%
Diğer bağlamlar (alan dahilinde)		20	11%
Eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri olarak topraklamanın gösterilmesi	Taksirle öldürme, ceza davası	24	13%
Bina girişindeki doğalgaz topraklama hattının çalınması	Hırsızlık ceza davası	33	18%
Topraklama kablosunun çalınması	Hırsızlık ceza davası	47	25%
	Toplam	186	100%

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tablo 1'de Anılan Diğer Bağlıların Ayrıntıları.

- (3 davada) Hattı topraklamaksızın ENH üzerinde çalışma
- (3 davada) Toprak arıza bildirim cihazı lisans hakkı anlaşmazlığı
- (2 davada) Boşaltılması esnasında topraklanmaması nedeniyle tanker yangını oluşması
- (2 davada) Cihazların yanma sebeplerinden biri olarak eksik topraklamanın gösterilmesi

- (1 davada) Abone edilmeyen vatandaşın uygun topraklama raporunu delil göstermesi
- (1 davada) EMO adını kullanarak Gebze'de topraklama ölçümüyle haksız kazanç eldesi
- (1 davada) JSB'nin topraklama hattını çekmesi sonucu panoya zarar verme
- (1 davada) Şahsın zarar verdikleri arasında sayılan topraklama tesisi
- (1 davada) Mobbing olarak panonun temizlenmesi istendiğinde topraklamanın olmadığı savunması
- (1 davada) Direğin montajı esnasında topraklamanın ENH ya temas ettirilmesi
- (1 davada) İşin taşere edilesine bağlı işten çıkarmada iş kapsamında sayılan topraklama tesisi
- (1 davada) Topraklama demirinin üzerine yüksekte düşerek ölme
- (1 davada) Topraklama hattı döşenmesi için ormanda izinsiz kazı yapılması
- (1 davada) Baz istasyonu çevre kirliliği unsurlarından biri olarak topraklamanın gösterilmesi

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Her şeyden önce yerel mahkemelerde topraklama olgusunun daha sık görüldüğünü kolaylıkla tahmin edebiliriz. Araştırmada tanımlanan bağlamların ve görülme sıklıklarının, yerel mahkeme davalarında topraklama bağlamlarının durumunu yansıttığını söylemek güçtür.

Öte yandan davalara hiç yansımayan, insanların bilinçli ya da fark etmeksizin sosyal hayatlarında çatışma ve kaygılarının kaynağı olarak topraklama olgusundan kaynaklı sorunların çok daha yaygın şekilde yaşandığını düşünmek gerekir. Dolayısıyla bu çalışmanın topraklama olgusunun hayattaki yansımalarını gösterdiği söylemek güçtür.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Ancak bulgular bize teknik mevzuat ve meslek anlayışlarımız hakkında bir takım değerlendirmeler yapmamıza olanak tanır. Bu sunuda üç hususu dikkatlere taşımak istiyoruz.

Birincisi Yargıtay'ı bu denli meşgul eden topraklama iletken hırsızlığı konusunda değerlendirme yapmanın gerekli olduğu düşünülmektedir.

İkinci olarak bilirkişi raporlarının kalite sorunları gündeme getirilecektir.

Üçüncüsü yaygın bir bağlam olan topraklamanın «eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri» olması hususu tartışılacaktır.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Doğalgaz kutusu topraklama iletkeni hırsızlıkları (%18) birçok yönden düşündürücüdür. Hırsızlık ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları olan, çözümü büyük ölçüde eğitime bağlı bir mesele olmakla beraber; bu bağlamın mühendislikle bütünüyle ilişkisiz olduğu söylenemez.

Doğalgaz kutusu topraklama iletkeni hırsızlıkları incelendiğinde; bu kabloların sokakta açıkta bulunduğu ve görünür iletken parçaları olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, dava dosyalarına göre bu tür hırsızlıkların daha çok çocuklara yaptırıldığı görülmektedir. Dava dosyalarında “suça sürüklenen çocuk” olarak ifade edilmekle kamu kurumlarının, siyasetin ve sosyal kesimlerin bu probleme duyarlı olmaları beklenmektedir. Bu tartışma bu beklentinin de bir sonucudur.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

İletkeni
çalınmış:
Eskişehir
den bir
sokak
fotoğrafı;

İletkeni
henüz
çalınmamış
:
Bursa dan
bir sokak
fotoğrafı;

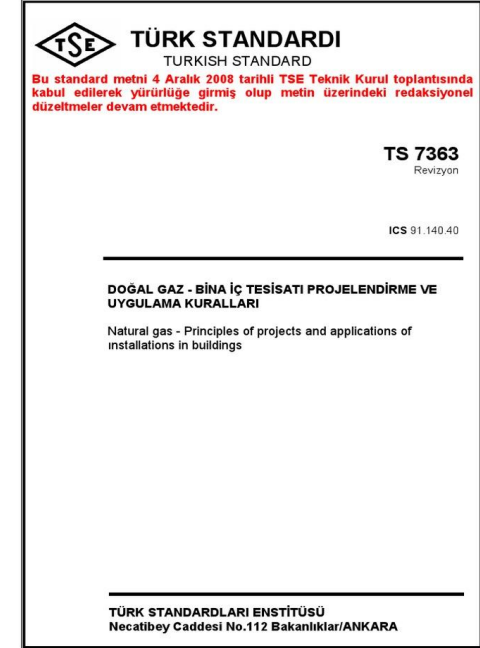

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Problem elektrik ve makine mühendisliği yönünden tartışılabilir. TS 7363 – Doğalgaz Bina İç Tesisatı Projelendirme ve Uygulama Kuralları Standart'ında, binalarda topraklama bulunması durumunda doğalgaz borularının bununla irtibatlanması gerektiği belirtilmektedir.

Binada topraklama olmaması durumunda doğalgaz tesisatı için müstakil, harici bir topraklama yapılması istenmektedir. Mevcut binaların topraklanması zayıf bulunduğundan pratikte daima müstakil topraklama yapılmaktadır.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Oysa doğalgaz borusunun topraklanmaması riski yanında elektrik tesisatının topraklanmaması daha büyük bir risk oluşturur.

Öte yandan standarttaki bu hükümlerle sokakta açıkta görülen bakır topraklama iletkenleri de çocukların suça sürüklenmesi için uygun bir iklim yaratmaktadır. Dolayısıyla standardın önerdiği çözümün hatalı, sakıncalı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

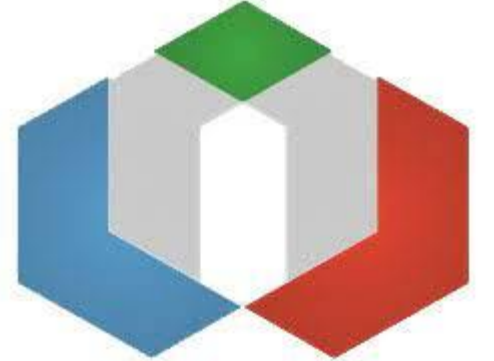
Her durumda önce binada topraklama yapılmalıdır. Sonuç olarak; bina girişlerinde görünür şekilde bağımsız bir topraklama yapmanın güvenliği bütünüyle sağlama yönünde önemli bir katkısı olmadığı gibi insanların sınırlı kaynaklarının hatalı kullanılmasına ve çocukların suça sürüklenmesine vesile olmaktan başka belgelenmiş bir yararı olduğunu söylemek güçtür.

Bu değerlendirmeden çıkarılacak en önemli sonuç mevzuat ve standart hükümlerinin hayat bağlamları derin bir şekilde sorgulanmadan, yaygın sonuçları hakkında değerlendirme yapılmadan tercüme yoluyla belirlenmesi faydadan çok zarar getirebilir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

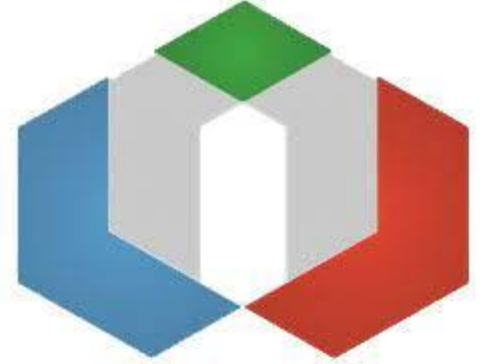
Tartışmak istediğimiz ikinci husus yargıtay karar metinlerinde kullanılan teknik dil ve bilirkişilik problemleridir. Yargıtay kararlar metinlerindeki dil incelendiğinde, yüksek seviyede hukuki bir dil kullanıldığı görülmekle birlikte; uzmanlık gerektiren konularda amiyane teknik bir dil kullanıldığı fark edilmektedir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

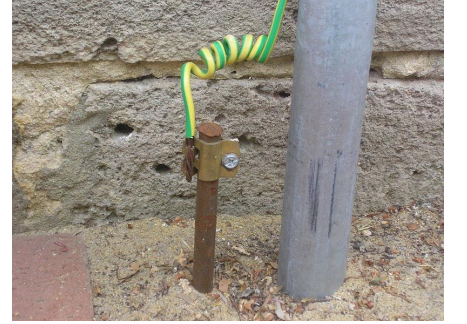
Bu açıdan bilirkişi raporlarının teknik unsurlarıyla hukuki unsurlarının ilişkisinin çok önemli olduğu açıktır. Sınırların aşılması durumunda hatalı sonuçlara varılacağı öngörülebilir. Öte yandan kimi davalarda aynı hususta üst üste 4-5 defa bilirkişi raporu düzenlendiği fakat bunların birbirleriyle örtüşmediği görülmüştür. Bu çelişmelerin bilirkişi raporlarının kalitesine dair önemli bir probleme işaret ettiği de söylenebilir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Tartışmak istediğimiz son husus topraklamanın «eksik bırakılan güvenlik önlemlerinden biri» olması hususudur. Bu bağlam davaların %29 nu kapsamaktadır. Geçekten de hırsızlık vakaları dışındaki örneklemin büyük çoğunluğunun bu kapsama girdiği dikkate alındığında, topraklama tesisatlarının tasarımı, tesisi ve işletmesinin gerektiği gibi yapılmasının ne derece önemli olduğu anlaşılabilir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Bu araştırma, en başta elektrik tesisatlarını yapanların ve işletmecilerin ne boyutta bir riski üstlendiklerini açık bir şekilde göstermektedir. Alanda görevli olan meslek insanlarına sorumluluklarını anımsatmak bakımından bu araştırmanın faydalı bir başlangıç olması temenni ederiz.

Şöyle ki aşağıda verilen iki dava örneği, suçun oluşmasında tesislerin tasarımı, yapımı ve işletmesiyle sorumlu olan kişilerin sorumluluklarıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Keza sorun yaşandıktan sonra sorumluların mahkeme heyeti karşısındaki zor durumları üzücü ve düşündürücüdür.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Dava Örneği-1:

Yargıtay 12. Ceza Dairesi 2015/13032 E., 2015/18611 K.: “Yaya geçişine kapalı demir refüj üzerinden atlayıp karşıya geçmek isterken yakındaki demir aydınlatma direğine tutunduğu sırada aydınlatma direğindeki elektrik kaçağı nedeniyle vücudundan elektrik akımı geçmesine bağlı olarak öldüğü olay:Ölümlerle sonuçlanan olayın söz konusu aydınlatma direğine bilinmeyen bir tarihte bir aracın çarpması, bu çarpma sonucu direğin sigorta kapağının düşmesi ve topraklama kablosunun kopması,Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliğinin 'İşletme tarafından belli sürelerle hava hatları ve direkler, topraklamalar dâhil denetlenmeli ve yoklanmalıdır. Yoklama ve bakımın sonuçları düzenli olarak kaydedilmelidir.' hükmünü amir 67/a. maddesi gereğince gerekli denetim ve yoklamanın yapılmaması ...” [8].

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Dava Örneği-2:

Yargıtay 12. Ceza Dairesi 2014/19051 E., 2015/12466 K.: “...olay tarihinde...’nin ablası ...’un oturduğuSitesine gittiği, akrabalarıyla havuz başında buldukları sırada sanık ... ile sanık ..., havuzu kontrol amaçlı olarak tesisatın bağlı bulunduğu şartelin başına gittikleri, havuzda çocukların bulunduğu sırada gerekli kontroller yapılmadan şartelin kaldırılması üzerine, ...’nin, halasının torunu olan ... isimli kız çocuğunun havuzun içerisinden duvar kısmına tutunarak bağırmasıyla havuza atladığı, ancak yüze çıkmadığı, çevredekilerin yardımı ile havuzdan çıkarılması sonrasında yapılan tüm müdahalelere rağmen elektrik çarpmasına bağlı gelişen komplikasyonlar sebebiyle 01/09/2010 tarihinde tedavisi sırasında öldüğü, yapılan teknik incelemelere göre ölüm olayının havuzda bulunan 6 nolu lambaya ait trafonun nemden dolayı sargılarının kısa devre olması ve yanması, 220 V gerilimi çıkış uçlarına da yansıtması neticesinde havuz içindeki suyun elektriğe maruz kalması sonucu oluştuğu,.....havuza bağlı elektrik tesisatında kaçak akım rölesi, potansiyel dengeleme tesisatı ve topraklama sisteminin mevcut olmadığı tespit edildiği,..” [9].

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Tartışma ve Değerlendirme

Öyleyse, bir mesleki hüküm verilirken, bir yönetmelik maddesi önerilirken ya da bir tesisat unsuru tasarlanırken, tesis edilirken, işletilirken; bunların, onlarca yıl hizmet verecekleri ve insan hayatına dokunacağı göz önünde bulundurularak karar verilmeli, adım atılmalıdır.

Bu nitelikteki araştırmalarla sağlanacak veriler, uygun ve sağlıklı kararların verilmesi için güçlü dayanaklar teşkil edecektir. Bu bakımdan meslek odaları, kamu kurumları ve meslek insanları, her türlü olanaklarıyla alandaki uygulamaları ve mevcut durumları ortaya koyacak, kayıt altına alacak düzenleri oluşturmalarıdır.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Öneri

Topraklama olgusu bağlamında; mesleki, teknik sorunların tarifinde ve çözümünde ana kaynaklardan biri deney ve deneyimler olmalıdır. Her mesleki olay (yaşantı), alandaki meslek bilgisinin yazılı hale getirilmesi için bir araca (bir fırsata) dönüştürülmelidir.

Mühendisler, mesleki mevzuatımızın hüküm ve kurallarının yerindeliğine eleştirel bir gözle bakarak, bu kuralları onaylayan ya da reddeden mesleki tecrübelerini, deneyim bildirimini ya da olgu sunumu adıyla raporlayarak meslek odasıyla paylaşmalıdır. Deneyim bildirimleri, deneyim objeleri, bilirkişi raporları, kaza haber arşivleri, yargı kararları vb. araçlarla alandan gelecek bilgi üzerine, hem bilimsel dayanağı olan verilerle sağlıklı bir şekilde mevzuat yenilenebilir, hem de meslek dili ve eğitimi gelişebilir.

Elektrik Tesislerinde Topraklama Olgusunun Davalara Yansımalarının 2010-2021 Yılları Arasındaki Yargıtay Kararlarında Araştırılması

Bizi Dinlediğiniz İçin Teşekkürler...